

Nr 331.

Av herrar **Åman** och **Fahlander**, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag rörande pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare, m. m.*

Kungl. Maj:ts proposition nr 200 med förslag rörande pensionering genom statens pensionsanstalt (SPA) av vissa icke-statliga befattningshavare, m. m. inrymmer bl. a. förslag till nytt reglemente för nämnda pensionering. Reglementets innehåll grundar sig på ett av 1944 års pensionsutredning utarbetat förslag. Beträffande reglementets tillämplighetsområde föreslås att rektorer och lärare vid statsunderstödda folkhögskolor skola erhålla pensionsrätt i SPA. Nämnda befattningshavare ha av pensionsutredningen hänförs till vissa pensionsklasser, angivna å s. 146 i propositionen. För motsvarande kvinnliga befattningshavare föreslås andra, lägre pensionsklasser med hänsyn till att kvinnlig rektor eller lärare enligt gällande bestämmelser icke äger rätt uppbära sista ålderstillägget. Även pensionsklasserna för sistnämnda befattningshavare framgå av propositionen (s. 264).

Av pensionsutredningens specialmotivering beträffande de regler, som i förevarande fall legat till grund för bestämmandet av pensionsklasser, framgår bl. a. att de till dessa befattningshavare nu utgående kontanta löneförmånerna »ha betraktats såsom med motsvarande eller närmaste lägre 3-ortslön i löneplan 1 statens löneplansförordning jämförliga grundlöner». Med hänsyn till bestämmelse i nuvarande SPA-reglemente har befattningshavare tillkommande förmån av fri bostad och fritt bränsle härvid beräknats motsvara nu utgående förhöjning med 12 procent av grundlönerna i nämnda författning.

Det av pensionsutredningen tillämpade beräkningssättet för fastställande av pensionsklasser för nämnda personalgrupper synes icke tillfredsställande.

Utredningen har vid sin jämförelse räknat med de i löneplansförordningen angivna grundlönerna å 3-ort. Det är att märka, att de flesta folkhögskolorna äro belägna på lägre dyrorter. 1941 års lärarsakkunniga, som f. n. verkställa utredning beträffande lönerreglering för lärarpersonalen vid bl. a. de statsunderstödda folkhögskolorna, ha i sina beräkningar utgått från ortsgrupp 2 såsom den mest representativa, när det gäller jämförelser mellan löneförhållandena för folkhögskolans lärare och annan lärarpersonal.

Pensionsutredningens värdering av de naturaförmåner, som utgå till folkhögskolans rektorer och lärare, är — enligt vår uppfattning — icke

rättvisande. Utredningen har, med hänvisning till en bestämmelse i det nu starkt föråldrade SPA-reglementet, ansett sig böra uppskatta dessa naturaförmåner till cirka 12 procent av grundlönerna enligt statens löneplansförordning. Naturaförmånerna synas härigenom ha värderats alltför lågt. Enligt vad vi inhämtat från 1941 års lärarsakkunniga, ha de sakkunniga i sina beräkningar utgått från att värdet av dessa förmåner utgör för rektor 2 000 kronor, för fast anställd ämneslärare 1 500 kronor och för extra ordinarie ämneslärare 1 000 kronor per år. Dessa belopp synas mera rättvisande än de av pensionsutredningen föreslagna. Det är att märka, att — enligt gällande författning — bostad skall innehålla för rektor minst 5 rum och kök jämte källare och övriga nödiga utrymmen, för fast anställd lärare med eget hushåll minst 4 rum och kök jämte källare och övriga nödiga utrymmen, för fast anställd lärare utan eget hushåll minst 2 rum, för extra ordinarie ämneslärare med eget hushåll minst 2 rum och kök jämte källare och övriga nödiga utrymmen samt för extra ordinarie ämneslärare utan eget hushåll minst 1 rum.

Pensionsklasserna för folkskolans rektorer och lärare torde sålunda böra fastställas med hänsynstagande till *dels* att naturaförmånerna för år kunna värderas till för rektor 2 000 kronor, för fast anställd ämneslärare 1 500 kronor och för extra ordinarie ämneslärare 1 000 kronor, *dels* att de nu utgående löneförmånerna böra anses jämförliga med motsvarande lönebelopp i dyrortsgrupp 2 i det statliga lönesystemet.

En jämförelse mellan å ena sidan nu utgående tjänstepensioner till folkhögskolans lärare och å andra sidan de nya tjänstepensionsbeloppen enligt pensionsutredningens förslag visar, beträffande den nya tjänstepensionens slutunderlag, d. v. s. de pensionsbelopp, som utgå efter fyllda 67 år, att ett flertal kategorier av folkhögskolelärare erhålla lägre pensioner än de nu äro tillförsäkrade. Detta förhållande sett mot bakgrunden av de uppenbarligen alltför lågt värderade naturaförmånerna synes utgöra fullgoda skäl för att folkhögskolans lärare placeras i högre pensionsklasser än vad i propositionen föreslagits.

Lärarpersonalen vid våra folkhögskolor har i löne- och pensionshänseenden kommit att intaga en i förhållande till andra lärargrupper missgynnad ställning. Frågan om en lönereglering för denna befattningshavargrupp är, som tidigare nämnts, under utredning. Det är troligt att en sådan lönereglering kommer att följas av en pensionsreglering. De otillfredsställande löne- och pensionsförhållandena torde bl. a. ha medverkat till svårigheterna att tillföra folkhögskolan välkvalificerade lärarkrafter. Med hänsyn till bl. a. här angivna förhållanden är det av stor vikt att denna personalgrupp så snart som möjligt erhåller skäligen förbättringar i sina anställningsvillkor. Det är även angeläget att den nu aktuella pensionsfrågan för lärarna — även om den framdeles kan komma att ersättas av en definitiv pensionsreglering — icke får en lösning, som i realiteten innebär en försämring av nu gällande villkor.

I propositionen redovisas bl. a. att skolöverstyrelsen i sitt yttrande över

pensionsutredningens betänkande uttalat sig till förmån för högre pensionsklasser än de av utredningen föreslagna. Departementschefen anför att 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag till lönerogling för dessa personalgrupper icke bör föregripas genom åtgärder i detta sammanhang. Den här föreslagna uppflyttningen i pensionsklass för folkhögskolans rektorer och lärare torde icke överstiga två pensionsklasser. En sådan uppflyttning torde endast kunna föregripa en kommande lönerogling, om man utgår från att löneroglingen skall komma att innebära väsentliga sänkningsar av de nu utgående lönerna. Det torde emellertid icke finnas någon anledning antaga att en lönerogling av sådan innebörd skall komma att beslutas av statsmakterna.

Med hänvisning till vad här ovan anförts få vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 200 med förslag rörande pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare måtte besluta att för folkhögskolans rektorer och lärare fastställa pensionsklasser beräknade i överensstämmelse med de grunder, som i motionen föreslagits.

Stockholm den 17 oktober 1949.

Valter Åman.

Gustaf Fahlander.
